

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

70. Infirmus in articulo mortis quonam præcepto teneatur Viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantùm venialiter? Et an infirmus, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

RESOL. LXX.

Infirmus in articulo mortis quomodo tempore tenetur viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantum venialiter?

Et an infirmus, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia, peccet?

Et queritur, quando ergo lex diuina suscipiendi Eucharistiam, si non in mortis articulo, obliget?

Et pro praxi huius ultima difficultatis alij casus adducuntur in §. Quando nam, huius Resolutionis?

Et notatur etiam seclusa aliqua Ecclesie determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem, præcepti diuini reum esse, & illum constringere, quamuis alij aiant seclusa determinatione Ecclesie, nullius peccati reum esse, qui toto vite tempore usque ad mortis articulum, vel periculum omittet communionem?

Et an Eucharistia sit medium necessarium ad salutem?
Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 47. alias 46.

Sup. hoc lege §. vltim. Ref. præscriptæ, & infra in Ref. 74. §. Restat. à lin. 10 à vers. Nec valet, sed vide eam per totam, & alias eius primæ annot.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet ex Societate Iesuy P. Baunus in *Theolog. moral. tract. 5. de Euchar. quest. 14.* ubi sic ait: Contendunt alij, summptionem hanc non ad diuinam, sed Ecclesiasticam institutionem referendam esse, quibus ego calculum meum adiungo, hac maximè ratione inductus, quod quæ sunt iuris diuini, his priuari nemo possit, cum ad ea potestatem, Dei voluntate habeat. Sed apud multas gentes mos hic inualuit, vt vltimo supplicio afficiendis negetur Eucharistia perceptio, quas culpæ mortiferæ, ob eam rem affines omnes esse, nemo prudenter asserat: non est ergo diuino iure sub finem vitæ frequentanda Communio.

2. Confirmatur, legibus Ecclesie, non admittuntur ad Cœlestem hunc cibum excommunicati, quamuis eorū valetudo sit desperata, nisi sit eidem persuasum illos resipuisse, vitamque Christiano dignam agere, quia Eucharistia cibus est viuientis animæ, ac Deo gratæ, qualis non est excommunicati, qui publico Ecclesie iudicio ob lethale flagitium est mortuus: non est ergo moribundis iure diuino præcepta Eucharistia perceptio, quia lege, ac statuto Ecclesie, diuinum non potest euertere, & tamen eius auctoritate tam præcisè, de quorum penitentia certa non habet argumenta, quam facinorosis, morituris cum infamia in publico foro, non est impartienda Eucharistia.

3. Obiicies. Tunc maximè res est in præcepto, cum eius vsus est necessarius ad assequendum finem præcepti, sed si quando vniri oportet hominem Deo, maximè sub finem vitæ, quam in rem maxime Communio est utilis, & à Deo instituta: est ergo tunc usurpanda. Confirmatur: quia hoc Ecclesie semper curæ fuit, ne quis decederet sine Viatico, quod est argumento, credidisse illam, cuique eo tempore, quo periclitatur, iure diuino sumendum esse.

4. Respondendum est argumento, negando vsum Sacramenti Eucharistici absolute esse necessarium ad vnionem animæ cum Deo, quod tamen supponi videtur in maiore: hominis enim reconciliatio cum Deo, effectus est gratiæ, eiusdemque cum eo vnio per amorem, quæ duo assequi potest quilibet aliis melius quam Eucharistia.

5. Ad confirmationem dicendum, in id Ecclesiam incubuisse ab omni æuo, vt fideles refecti sacro pane è vita excederent, non quod ea opinione esset vt crederet ad hanc religionem teneri eos lege diuina, sed quod sciret, in eo Sacramento, magna ac

verè præcipua salutis, gratia que consequenda præsidia esse. Quando ergo inquis, si non in mortis periculo, lex diuina de suscipienda Eucharistia obligat. Non sapius quam semel in vita, inquit Maior, *Victoria in summa de Sacram. quest. 86. de Eucharistia.* Non credit eum peccare, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia. Eodem inclinatur Nauarros in *confess. 16. de penitentis, & remissionibus.* Mibi probatur eorum opinio qui dicunt, ea de re statui nihil posse ex scripturis, cum de tempore, ac sedulitate frequentandæ Eucharistia, ne verbum quidem habeant, post-sinque hæc verba. *Nisi manducaueritis carni suam, & biberitis eius sanguinem, &c.* intelligi dicta esse de Communione vnica. Hucusque Baunus.

6. Verum, vt Iesuitæ Dominicanum confiteamur, audi, quid asserat Martinus Ledesma in *4. tom. 1. quest. 21. art. 11. dnb. 2. folio mibi 417.* Dubitatur, ait, an sit de præcepto, quod ægrotantes sumant Eucharistiam? Ad hoc dicit Paludanus, quod si tales parum post Pascha morerentur, & fuerint communicati in Paschate, non peccarent, licet non sumerent Eucharistiam. Aliiter autem peccarent. Tamen Syluester dicit, quod nullum est peccatum, nisi tantum mortale. Et ita est tenendum, quia non est aliter, quod præceptum in contrarium. Sed esse verum, quod præceptum ex negligentia illud dimittit.

7. Et est antiqua consuetudo in Ecclesia, quod dicitur Eucharistia ægrotantibus: vt habetur de *pen. fol. 1. tent. & remissionibus. cap. Quod in se.* Et Eusebius in *eccl. 77. folio 1.* ecclesiastica historia refert de quodam ægrotante, qui clamabat, vt deferretur ei Eucharistia, & statim conuolauit in cælum allata Eucharistia. Præterea quod si quis ægrotans ob negligentiam non sumeret Eucharistiam propter Ecclesie antiquam consuetudinem, grauius peccaret, venialiter tamen citra contemptum. Vnde stando in solo iure diuino, sufficeret solum semel in vita communicare. Hæc Ledesma.

8. Sed quid tibi videtur amice Lector, adhibendum ne erit nobis his opinionibus? Apagè. Et idè rectè Salmanticensis Ochagauius in *Sacram. tract. 2. de Eucharist. effectibus, & vlt. quest. 1. 4. num. 2.* sic ait: Antiquus fuit in Ecclesia, & nunc statum est præceptum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, quod nullus sine temeritate negare poterit. Ita statutum est in Concilio Ancyrano, *can. 22.* circa homicidas voluntarios, & in Concilio Nicæno, *can. 23.* & idem statutum circa publicos penitentes in Concilio Carthaginensi. *IV. can. 77.* Neque valet dicere, quod in Concilio Nicæno, & Ancyrano, obliuim fiat sermo de Sacerdotibus, & Episcopis, quibus imponitur hoc præceptum ministrandi; nam eorum est, quod si hoc Sacramentum non esset necessarium ex præcepto, populo, non ita stricte administratio præciperetur Sacerdotibus. Tum quia Concilium Nicænum Eucharistiam vocat Viaticum necessarium, quod si non esset impositum sub præcepto populo, non diceretur necessarium Viaticum, nam hæc necessitas non est, nisi respectu populi, cui dicitur Viaticum. Vnde meritò contra supradictos Doctores inuehitur sapientissimas Granadus in *3. part. controuers. 6. tract. 10. disp. 3. num. 8. & 9.* Vide etiam Cardinalem Lugo de *Sacram. Eucharist. disp. 16. sect. 2. num. 33.* Coninch. de *Sacram. quest. 80. art. 11. dnb. 3. num. 94.* Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 5. num. 2.* Palium *tom. 4. disp. vnica, punct. 14. num. 4.* A micum in *Conf. Theol. tom. 7. disp. 29. sect. 2. num. 12.* & communiter Doctores.

9. Dicendum est itaque contra sententiam, quæ est Alensis *4. part. quest. 11. membr. 2. art. 4. §. 1.* Bonauenturæ in *4. disp. 12. part. 2. art. 2. quest. 3. §. 1. tom. 1. disp. 9.*

diff. 9. quæst. unica, art. 1. ad quæst. 2. & diff. 12. quæst. 3. art. 2. ad 1. quæst. Argentinæ quæst. 3. art. 4. Ferrariensis 4. contra Gentes, cap. 61. Sylvestri verb. Eucharistia 3. quæst. 1. Gabriellis in Can. Missa leg. 87. in fine, Palatii in 4. diff. 9. disp. 2. concl. 4. Dicendum inquam contra sententiam supradictorum Doctorum, præceptum de sumenda Eucharistia esse diuinum: & ita docet D. Thomas Magister omnium in 2. part. qu. 80. art. 1. 1. Manifestum, inquit, est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini. Et præter Doctores citatos idem docet Vazquez diff. 2. 13. cap. 2. Suarez diff. 69. sect. 1. Hentiquez lib. 8. de Euch. cap. 4. & alij penes ipsos, ita vt Valentia tom. 4. disp. 6. quæst. 8. punct. 4. dixerit, nullum Catholicum hoc tempore oppositum docere. Probatur, quia Eucharistia salutem in voto implicito est medium necessarium ad salutem: ergo diuino præcepto tenentur homines aliquando illam suscipere. Patet consequentia; quia cum ex ipsa Dei institutione tenetur homo prospicere salutem suam, tenetur consequenter ea efficere quæ Deus ipse instituit, vt media ad salutem, si ea sint eiusmodi, quæ ab homine effici possunt. Sic enim diuino præcepto tenetur homo recipere Baptismum, elicere actum fidei, & similia, quia sunt media necessaria ad salutem, & ab ipso homine recipi, aut effici possunt: ergo cum Eucharistia sit instituta à Domino, vt medium ad salutem, & illius vsus, seu receptio sit opus, quod ab homine fieri potest, tenetur diuino præcepto ad illius vsus.

10. Nec obstat Eucharistiam solum esse medium in voto implicito: nam id solum conuincit posse hominem adipisci salutem æternam abique reali susceptione Eucharistia, abique expresso illius desiderio: non tamen probat, nunquam teneri diuino præcepto ad illam accedere, potius enim oppositum planè colligitur: nam Eucharistia dicitur medium necessarium, quia nulli confertur iustificatio ex diuina institutione, nisi intuitu Eucharistia, tanquam finis Sacramentorum, ad cuius susceptionem, statim & opportunis temporibus accessurus est: ergo ex ipsa diuina institutione oritur obligatio accedendi ad illam opportunis temporibus, alioquin frustra conferretur prima iustificatio intuitu Communionis.

11. Quandonam verò obligat hoc præceptum? Aliqui asserunt quoties magna aliqua necessitas urgeat ad consequendum finem, propter quem hoc Sacramentum est institutum, nempe ad roborandam vitam spiritualem contra graues tentationes. Quæ sententia probabilior est: difficultas tamen non modica est in assignanda huiusmodi necessitate. Durandus in 4. diff. 2. quæst. 9. & Gabriel quæst. 1. art. 2. post concl. 3. assignant articulum mortis, in quo vnusquisque fidelis tenetur se præmunire hoc necessario Viatico; de quo non est dubitandum, vt supra probauimus. Alij, præter hunc articulum, quoties necessitas urget superandi grauem aliquam tentationem. Alij, quoties fidelis putat, nunquam amplius huius Sacramenti opportunitatem se in hac vita habiturum, Suarez diff. 69. sect. 3. concl. 3. tertio, quartò & quoque anno. Alij hanc obligationem ultra articulum mortis relinquant prudenti iudicio Confessoris; nec posse, aiunt, dari tempus quo quis certò obligeat ad hoc Sacramentum recipiendum, sed ad illud necessariam fuisse Ecclesiæ determinationem. Sed hæc in re duo videntur mihi certa: vnus est eum qui singulis annis ad Eucharistiam accederet, satisfactorum huic obligationi: quia Ecclesia ita sentit, cum hoc tempus præscripserit fidelibus, & nemo dubitet maiorem frequentiam non esse præceptam. Alterum quod notauit Victoria, & Valentia

non displicuit, scilicet diuino præcepto teneri sumere Eucharistiam eum, qui prudenter crederet, se iam vsque ad finem vitæ non habiturum ulterius opportunitatem accedendi ad hoc Sacramentum: etenim si tunc non accederet, differret postea Communionem per plures annos, & fortè per totam vitam, intra quam aliquoties communicare tenetur, vt dictum est: quare, vt quoquo modo potest, prospiciat spirituali salutem, tenetur præuenire tempus, & præ assumere caelestem panem, quem postea accipere non licebit.

12. Nota tamen, quod licet Suarez diff. 69. sect. 3. Bonacina de Sacrament. disp. 4. quæst. 7. punct. 1. n. 8. & alij asserant, etiam seculata aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem præcepto diuino reum esse, & illud constringere; tamen Palauis tom. 4. disp. unica, punct. 14. num. 9. & Vazquez diff. 2. 14. cap. 3. à n. 20. cui ex parte consentit Agidius Cominch quæst. 80. art. 1. 1. dub. 3. in fine, aiunt seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse qui toto vitæ tempore vsque ad mortis periculum omittit Communionem. Nam præcepta affirmatiua determinationum tempus & cognitum habere debent, in quo executioni mandentur. At seclusa determinatione Ecclesiæ, nemini constat, nec constare potest, quod tempus Christus huius præcepti executioni signauerit præter mortis articulum. Ergo extra illud, nemo præcepto Diuino obligari potest Et confirmo. Ponamus Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, præcepisseque in vita sumendum, quoties Ecclesia sua lege determinauerit. Sanè ex hac Constitutione, & Decreto quoddam rationi maximè consentaneum est, inferret manifestè, neminem obligatum esse ex Diuino præcepto Eucharistiam sumere, antequam Ecclesia tempus sumptionis determinauerit, quia obligatio diuini præcepti ab ea determinatione pendet, & sub ea determinatione profertur.

13. Sed hoc dictum esse volo in sententia horum Doctorum. Et ex illa sequeretur, quod præceptum diuinum de sumenda Eucharistia semel adimpleri possit, quod ex Neotericis docuit Ledelma vbi supra, & ante illum Palud. in 4. diff. 9. quæst. 1. art. 1. & alij quos refert Suar. diff. 69. sect. 3. Sed huic sententiæ, & meritò, non assentit Granadus vbi supra, quia cum Eucharistia instituta sit in cibum spirituale, & ad enutriendam animi vitam, valde negligens iudicaretur propriæ salutis, qui in tantis huius vitæ periculis, tamque frequentibus, semel tantum per 40. annorum spatium, v. g. se ipsum hoc cibo munit, & vires spirituales refeceret. Meritò igitur dicendum est, præter articulum mortis, præceptum diuinum de sumenda Eucharistia, obligare, aliquoties in vita. Sed quantum temporis vniam, & alteram Communionem, sumptam per modum Viatici, in articulo mortis debeat intercedere, in sequenti Resolutione explanabimus.

Sup. hoc ibidem ad medium præcipit. §. 1. vers. Et tertio.

Sup. hoc in Ref. & 55. art. 1. 1. Manifestum, inquit, est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini.

Sup. hoc in Ref. & 55. art. 1. 1. Manifestum, inquit, est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini.

Sup. contra in hoc §. supra in Ref. §. 1.

Sup. hoc in Ref. & 5. not. præcipit.

Sup. his se. quæstibus dicitur.

Quæ hic est infra Ref. 87.

RESOL. LXXI.

An qui paulo ante, v. g. 8. vel 15. dies communicauerit, teneatur iterum in articulo mortis communicare? Ex part. 5. tr. 3. Ref. 41.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Marchantius de Sacram. in resol. 99. pastoral. de Eucharist. tract. 4. cap. 1. quæst. 1. & tract. 6. sect. 3. fol. 387. Paludan. in 4. diff. 9. quæst. 1. art. 2. Angelus ver. Euchar. 3. Tannerus tom. 4. disp. 5. quæst. 8. dub. 5. num. 110. Reginaldus tom. 2. lib. 29. num. 65. Iacobus Granado de Sacram.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 73. in principio, & post medium, & in Ref. 74. §. Verum, & §.